

DECIZIE

06 februarie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Maria Ghervas
Iurie Bejenaru
Tamara Chișca-Doneva
Svetlana Filincova
Nina Vascan

examinând recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian”,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu
Răspundere Limitată „Boghian” împotriva Ministerului Justiției al Republicii
Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen
rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a
respins apelul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian” și s-a
menținut hotărârea din 05 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă :

La 12 ianuarie 2018, reclamanta SRL „Boghian” a depus cererea de chemare
în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării
dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului material
și moral cauzat.

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamanta a invocat că în temeiul
contractului de participație din 28 octombrie 1996 și a înțelegerii suplimentare
încheiate între SRL ”Condor” (ulterior – SRL ”Boghian”) și SA ”Mecons”, primul
a livrat în adresa SA ”Mecons” trei ascensoare, care au fost instalate în blocul locativ
amplasat în mun. Chișinău, bd. Decebal, nr. 80, în beneficiul reclamantei urmând a
fi transmise două apartamente cu câte trei odăi din blocul respectiv.

Reclamanta SRL „Boghian” a menționat că deși existența creanțelor SRL
”Boghian” față de SA ”Mecons” au fost recunoscute prin decizia Curții Supreme de
Justiție din 07 decembrie 2006, instanța de insolvență nu le-a validat, iar prin
încheierea din 17 noiembrie 2008 a permis administratorului insolvenței
înstrăinarea apartamentelor nr. 29 și nr. 94 din blocul locativ amplasat în mun.
Chișinău, bd. Decebal, 80.

Reclamanta SRL „Boghian” a indicat că în vederea apărării drepturilor și
intereselor societății privind validarea creanțelor, SRL ”Boghian” a înaintat în cadrul

procedurii de insolvabilitate un șir de cereri, care pînă la moment în mod neîntemeiat nu au fost soluționate.

Reclamanta SRL „Boghian” a menționat că legea procesuală nu prevede posibilitatea ignorării de către judecător a cererilor și demersurilor înaintate în cadrul procesului de insolvabilitate, corespunzător nu stabilește nici careva căi de atac a acțiunilor pretins ilegale ale judecătorului, astfel consideră reclamanta că urmează a fi aplicate prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 cu privire la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești.

Reclamanta SRL „Boghian”, a solicitat admiterea acțiunii, constatarea încălcării dreptului SRL ”Boghian” la judecarea în termen rezonabil a cauzelor și anume cererea din 02 octombrie 2008, înaintată de SRL ”Boghian” privind declararea nulă a actului juridic formulat în calitate de hotărîre a Comitetului creditorilor SA ”Mecons” privind împuternicirea administratorului SA ”Mecons” de a vinde către terți apartamentele nr. 29 și nr. 94 din blocul locativ amplasat în mun. Chișinău, bd. Decebal, 80, rezervate după SRL ”Boghian”, cererea din data de 18 noiembrie 2008 înaintată de SRL ”Boghian” privind asigurarea acțiunii prin aplicarea sechestrului asupra apartamentelor nr. 29 și nr. 94 din blocul locativ amplasat în mun. Chișinău, bd. Decebal, 80, rezervate după SRL ”Boghian”, înregistrată cu nr. 5208, cererea din 07 mai 2009 înaintată de SRL ”Boghian” privind verificarea îndeplinirii de către administratorul insolvabilității SA ”Mecons” a prevederilor art. 137, art. 141 din Legea insolvabilității privind luarea în considerație a creanțelor contestate, înregistrată cu nr. 1813, cererea de validare a creanțelor a SRL ”Boghian” la SA ”Mecons” în sumă de 70 000 lei, care constituie valoarea neindexată a unui ascensor cu nr. 11427 transmis de SRL ”Boghian” către SA ”Mecons” în iulie 1999, cu satisfacerea creanței prin acordarea spațiului locativ, depusă la data de 30 septembrie 2009 la Curtea de Apel Economică, cererea din data de 17 decembrie 2012 înaintată de SRL ”Boghian” privind destituirea lui Dumitru Chircu din funcția de administrator al insolvabilității SA ”Mecons”, înregistrată cu nr. 2025, cererea din 26 martie 2013 înaintată de SRL ”Boghian” și înregistrată cu nr. 3172, care constituie supliment la cererea din 29 octombrie 2009 privind validarea creanțelor a SRL ”Boghian” la SA ”Mecons”, prin modificarea mărimii creanțelor pînă la suma de 1 001 249,93 lei, cererea din 10 aprilie 2013 înaintată de SRL ”Boghian” privind modificarea cerințelor expuse în cererea de validare a creanțelor din 31 octombrie 2008, prin care SRL ”Boghian” a solicitat validarea creanțelor în sumă de 140 000 lei, cu satisfacerea în mod de compensare prin acordarea spațiului locativ, cu evaluarea prejudiciului în valoare de 2 059 937 lei, încasarea sumei de 3 061 186,93 lei cu titlu de reparare a prejudiciului material constituit din sumele înaintate în cererile de validare (înaintare) a creanțelor, încasarea sumei de 100 000 lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral, în corespundere cu practica CEDO referitoare la violarea art. 1 din Primul Protocol CEDO.

Prin hotărârea din 05 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a respins ca fiind nefondată cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Boghian”, împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la

judicarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului material și moral cauzat.

Prin decizia din 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de SRL „Boghian” și s-a menținut hotărârea din 05 aprilie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni, de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

După cum denotă materialele cauzei, copia deciziei motivate din data de 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată participanților la proces, la data de 30 iulie 2018, conform informației anexate la materialele cauzei (f.d.179), însă date despre recepționarea acesteia de către SRL „Boghian”, la materialele cauzei lipsesc. Totodată, instanța de recurs relevă că decizia recurată a fost publicată pe portalul instanțelor judecătorești la data de 27 iulie 2018.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs precizează că recursul a fost declarat de SRL „Boghian”, la 09 august 2018 cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă.

Prin cererea de recurs, recurenta SRL „Boghian” a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată depusă de SRL ”Boghian” să fie admisă integral.

În motivarea cererii de recurs, recurenta SRL „Boghian” a indicat că hotărârea instanței de fond și decizia instanței de apel sunt ilegale, fiind emise cu încălcarea esențială și aplicarea eronată normelor de drept material și procedural, instanța nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, instanța a interpretat în mod eronat legea. Totodată instanțele au săvârșit și alte încălcări, prevăzute de norma art.432 (4) CPC, care constituie temei de declarare a recursului, deoarece acestea au dus la soluționarea greșită a cauzei, și deoarece erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, anume a celor stabilite de art. 6 paragraful 1 și art.13 ale Convenției CEDO.

Recurenta SRL „Boghian” a menționat că instanțele judecătorești au motivat respingerea acțiunii pe faptul că pentru a-i fi examinate cererile de validare a creanțelor și cererile accesorii depuse în temeiul art. 203 Cod de procedură civilă, SRL “Boghian” trebuia să dispună de calitatea de participant al procedurii de insolvență, adică să corespundă cerințelor art. 4 alin. (1) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012.

Recurenta SRL „Boghian” a relatat că instanțele judecătorești au interpretat eronat circumstanțele cauzei deoarece SRL „Boghian” a înaintat cererile de validare de admitere a creanțelor în baza dreptului constituțional stabilit de art. 20 al Constituției Republicii Moldova, privind accesul liber la justiție, reiterate și de art. 5 a Codului de procedură civilă, cât și de art. 166 al Codului de procedură civilă, care prevede că oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept trebuie să depună în instanța competentă o cerere de chemare în judecată.

Recurenta SRL „Boghian” a indicat că cererile de admitere a creanțelor, SRL "Boghian" le-a înaintat în temeiul normelor invocate, dar și în conformitate cu

normele art.131 al Legii insolabilității nr.632/2001 și art. 140 al Legii insolabilității nr. 149/2012, care prevede că dacă are o creanță față de debitor născută anterior datei deschiderii procedurii, creditorul înaintează în scris creanța, indiferent de tipul ei, printr-o cerere de admitere a creanțelor adresată instanței de judecată care examinează cauza de insolabilitate a debitorului.

Recurenta SRL „Boghian” consideră că este eronată opinia instanțelor judecătorești care în decizie au indicat că SRL „Boghian” nu are statut de participant la procesul de insolabilitate a SA „Mecons”, din care motive nu ar putea fi subiect de sesizare în baza Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Astfel, interpretarea de către instanțele de fond și de apel a normei art. 4 alin. (1) a Legii insolabilității, este absolut eronată, deoarece norma respectivă face dovada contrariului, și anume că persoana juridică SRL “Boghian”, depunând cerere de validare a creanțelor, de admitere a creanțelor, obține calitatea de creditor, și respectiv de participant la procedurile de insolabilitate, în cadrul cărora se soluționează admiterea creanțelor sale.

Recurenta SRL „Boghian” a indicat că instanța de insolabilitate în mod ilegal, a lipsit pe SRL "Boghian" de dreptul, ca până la examinarea și soluționarea cererilor de validare a creanțelor, să beneficieze de norma art. 144 (5) a Legii insolabilității nr.149/2012, care dispune că pînă la judecarea irevocabilă a contestației, instanța de insolabilitate va putea declara, prin încheiere motivată, creanța ca fiind admisă parțial sau integral cu statut provizoriu la masa credală, cu dreptul de a participa și de a vota la adunarea creditorilor, de a înainta și a retrage candidatura administratorului insolabilității/lichidatorului, dar fără dreptul de a participa la distribuirile de sume și de a se realiza împotriva debitorului sau a membrilor ori asociațiilor acestuia.

Recurenta SRL „Boghian” consideră că instanțele judecătorești au examinat superficial cauza care a dus la soluționarea greșită a litigiului dedus judecății încălcând dreptul de acces la justiție a recurente și la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

La 24 octombrie 2018, în adresa intimatului Ministerul Justiției al RM, a fost expediată copia recursului declarat de SRL „Boghian” cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, însă intimatul Ministerul Justiției al RM nu și-a valorificat dreptul procedural respectiv și nu a depus referință în termenul stabilit la cererea de recurs declarată de SRL „Boghian”.

Prin încheierea din 19 decembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către SRL „Boghian” împotriva deciziei din data de 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost considerat admisibil.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian” urmează a fi admis, se casează decizia din 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian” împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului

material și moral, cu trimiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată, din următoarele motive.

În conformitate art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată, dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din materialele cauzei, Colegiul reține că la 12 ianuarie 2018, reclamanta SRL „Boghian” a depus cererea de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului material și moral cauzat.

Prin acțiunea înaintată reclamanta SRL „Boghian” a solicitat admiterea acțiunii, constatarea încălcării dreptului SRL ”Boghian” la judecarea în termen rezonabil a cauzelor și anume cererea din 02 octombrie 2008 înaintată de SRL ”Boghian” privind declararea nulă a actului juridic formulat în calitate de hotărâre a Comitetului creditorilor SA ”Mecons” privind împuternicirea administratorului SA ”Mecons” de a vinde către terți apartamentele nr. 29 și nr. 94 din blocul locativ amplasat în mun. Chișinău, bd. Decebal, 80, rezervate după SRL ”Boghian”, cererea din 18 noiembrie 2008 înaintată de SRL ”Boghian” privind asigurarea acțiunii prin aplicarea sechestrului asupra apartamentelor nr. 29 și nr. 94 din blocul locativ amplasat în mun. Chișinău, bd. Decebal, 80, rezervate după SRL ”Boghian”, înregistrată cu nr. 5208, cererea din 07 mai 2009 înaintată de SRL ”Boghian” privind verificarea îndeplinirii de către administratorul insolvenței SA ”Mecons” a prevederilor art. 137, art. 141 din Legea insolvenței privind luarea în considerație a creanțelor contestate, înregistrată cu nr. 1813, cererea de validare a creanțelor a SRL ”Boghian” la SA ”Mecons” în sumă de 70 000 lei, care constituie valoarea neindexată a unui ascensor cu nr. 11427 transmis de SRL ”Boghian” către SA ”Mecons” în iulie 1999, cu satisfacerea creanței prin acordarea spațiului locativ, depusă la data de 30 septembrie 2009 la Curtea de Apel Economică, cererea din data de 17 decembrie 2012 înaintată de SRL ”Boghian” privind destituirea lui Dumitru Chircu din funcția de administrator al insolvenței SA ”Mecons”, înregistrată cu nr. 2025, cererea din 26 martie 2013 înaintată de SRL ”Boghian” și înregistrată cu nr. 3172, care constituie supliment la cererea din 29 octombrie 2009 privind validarea creanțelor a SRL ”Boghian” la SA ”Mecons”, prin modificarea mărimii creanțelor până la suma de 1 001 249,93 lei, cererea din 10 aprilie 2013 înaintată de SRL ”Boghian” privind modificarea cerințelor expuse în cererea de validare a creanțelor din 31 octombrie 2008, prin care SRL ”Boghian” a solicitat validarea creanțelor în sumă de 140 000 lei, cu satisfacerea în mod de compensare prin acordarea spațiului locativ, cu evaluarea prejudiciului în valoare de 2 059 937 lei, încasarea sumei în mărime de 3 061 186,93 lei cu titlu de reparare a prejudiciului material constituit din sumele înaintate în cererile de validare (înaintare) a

creanțelor, încasarea sumei de 100 000 lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral, în corespundere cu practica CEDO referitoare la violarea art. 1 din Primul Protocol CEDO.

Prin hotărârea din 05 aprilie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru s-a respins ca fiind nefondată cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Boghian”, împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului material și moral cauzat.

Prin decizia din 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de SRL „Boghian” și s-a menținut hotărârea din 05 aprilie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

În motivarea soluțiilor adoptate instanțele ierarhic inferioare au invocat că SRL „Boghian” nu are statut de participant la procesul de insolvență a SA „Mecons”, respectiv nu poate fi subiect de sesizare în baza Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, ori cererea de validare a creanțelor a SRL „Boghian” a fost respinsă, iar procedura insolvenței este o procedură specială.

Instanța de recurs relevă că calitatea esențială a unei proceduri judiciare o formează accelerarea judecării fiecărei cauze, accelerare care nu trebuie să afecteze libertatea individuală a părților implicate în proces, drepturile altor persoane și nici interesele societății, deci o accelerare compatibilă cu nevoile justiției. În acest sens, articolul 6.1 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale prevede dreptul oricărei persoane la judecare în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale.

CtEDO a declarat în cauza *Stogmuller c. Austriei* că examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că, justiția nu trebuie să fie înfăptuită cu o întârziere care ar putea compromite eficiența și credibilitatea sa.

Scopul art. 6.1 CEDO este de a asigura ca nici o persoană, realizarea sau limitarea drepturilor căreia depinde de desfășurarea unui proces, să nu fie nevoită să aștepte un termen nejustificat de mare pînă la formularea deciziei finale. Acest principiu este atît un drept fundamental al omului, cît și o condiție pentru ca un proces să fie considerat echitabil.

La nivel național, scopul ridicării standardelor în domeniul protecției drepturilor omului în Republica Moldova din perspectiva dreptului la un proces echitabil precum și cel al instituirii unui recurs intern efectiv pentru remedierea încălcării termenului rezonabil la judecarea cauzelor sau la executarea hotărârilor judecătorești îl îndeplinește Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Conform art. 1 al Legii menționate mai sus, scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen

rezonabil a hotărîrii judecătorești. Aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Art. 2 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești prevede că orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Astfel, instanța de recurs indică că Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești este aplicabilă în cazul în care reclamantul pretinde că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei, nefiind specificat tipul cauzei.

Colegiul relevă că la aplicarea legii menționate instanța de judecată urmează să distingă tipul cauzei care se invocă a fi examinată cu încălcarea termenului rezonabil, și anume se va distinge între cauzele examinate în procedură civilă și cele examinate în procedură penală.

În aceste circumstanțe, Colegiul relevă că instanța de apel eronat a reținut că procedura falimentului nu constituie o procedură contencioasă în contextul legislației procedural-civile și nu cade sub incidente Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Or, conform art. 1 alin. (4) Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, procesul de insolvență se desfășoară în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă și cu cele ale prezentei legi.

Colegiul menționează că este eronată poziția instanței de apel, care a motivat respingerea acțiunii prin faptul că pentru a-i fi examinate cererile de validare a creanțelor și cererile SRL „Boghian” trebuia să dispună de calitatea de participant al procedurii de insolvență.

Instanța de recurs reține că în litigiul dedus judecării reclamanta SRL „Boghian” a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a mai multor cereri înaintată de aceasta în procesul de insolvență a SA „Mecons”, și anume cererea din 02 octombrie 2008 privind declararea nulă a actului juridic formulat în calitate de hotărâre a Comitetului creditorilor SA „Mecons” privind împuternicirea administratorului SA „Mecons” de a vinde către terți apartamentele nr.29 și nr.94 din blocul locativ de pe bd. Decebal 80 mun. Chișinău, rezervate după SRL „Boghian; cererea din 18 noiembrie 2008 privind asigurarea acțiunii prin aplicarea sechestrului asupra apartamentelor nr.29 și nr. 94 din blocul locativ din bd. Decebal mun. Chișinău rezervate după SRL „Boghian”; cererea din 07 mai 2009 privind verificarea îndeplinirii de către administratorul insolvenței SA „Mecons” a prevederilor art.137, 141 a Legii insolvenței privind luarea în considerație a creanțelor contestate; cererea de validare a creanțelor SRL „Boghian”

la SA „Mecons în sumă de 70 000 lei, care constituie valoarea neindexată a unui ascensor cu nr. 11427 transmis de SRL „Boghian” către SA „Mecons” în iulie 1999, cu satisfacerea creanței prin spațiu locativ; cererea din 17 decembrie 2012 privind destituirea lui D. Chicu din funcția de administrator al insolvenței SA „Mecons”; cererea SRL „Boghian” din 26 martie 2013, înregistrată cu nr. 3172, care constituie supliment la cererea din 29 octombrie 2009 privind validarea creanțelor SRL „Boghian” la SA „Mecons” în insolvență, prin care sunt modificate cerințele înaintate, evaluându-le la 1 001 249, 93 lei; cererea din 10 aprilie 2013 de modificare a cerințelor expuse în cererea de validare din 31 octombrie 2008, prin care SRL „Boghian” a solicitat validarea creanțelor în sumă de 140 000,00 lei, cu satisfacerea în mod de compensare prin spațiu locativ, cu evaluarea prejudiciului la 2 059 937,00 lei (f.d.1).

Astfel, Colegiul indică că SRL „Boghian” a înaintat cereri de validare a creanțelor în procesul de insolvență a SA „Mecons”, care pot fi asimilate unor cereri de chemare în judecată. Or, prin aceste cereri SRL „Boghian” și-a realizat dreptul de a se adresa instanței de judecată pentru apărarea unui drept pretins a fi încălcat.

În conformitate cu art. 166 alin. (1) Cod de procedură civilă, oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept trebuie să depună în instanța competentă o cerere de chemare în judecată.

Or, conform art. 141 alin. (1) al Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, cererea de admitere a creanțelor are același regim juridic ca și cererea de chemare în judecată, cu excepțiile stabilite la art.19.

Respectiv, Colegiul menționează că pentru a înainta prezenta acțiune în instanța de judecată, SRL „Boghian” nu trebuia să dispună de calitatea de participant al procedurii de insolvență, indicat la art. 4 al Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, dar să aibă cel puțin calitate de participant la proces conform art. 55 Cod de procedură civilă, care îi permite să se folosească de toate drepturile specificate la art. 56-59, 60 Cod de procedură civilă. Ori, noțiunea de participant al procedurii de insolvență, stipulată la art. 4 al Legii insolvenței nr. 149 din data de 29 iunie 2012, este diferită de noțiunea de participant la proces conform art. 55 Cod de procedură civilă.

Conform art. 4 alin. (1) al Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, participanți la procesul de insolvență sînt: administratorul provizoriu, administratorul insolvenței, lichidatorul, creditorii, adunarea creditorilor, comitetul creditorilor, debitorul sau, după caz, reprezentantul debitorului, alte organe și persoane stabilite în prezenta lege.

În conformitate cu art. 55 Cod de procedură civilă se consideră participanți la proces: părțile, intervenienții, procurorul, petiționarii, persoanele care, în conformitate cu art.7 alin.(2), art.73 și 74, sînt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane sau care intervin în proces pentru a depune concluzii în apărarea drepturilor unor alte persoane, precum și persoanele interesate în cauzele privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie și în cauzele cu procedură specială.

Instanța de recurs relevă că faptul depunerii cererilor de validare a creanțelor atribuie reclamantei SRL „Boghian” prezumția de subiect al raportului material litigios și conferă acesteia calitatea de participant al procesului judiciar în cadrul procedurii de insolvență SA „Mecons”.

Respectiv, SRL „Boghian” este în drept să-și exercite toate drepturile procedurale acordate de legislația procedurală civilă, inclusiv de a înainta cereri și demersuri în conformitate cu art. 203 Cod de procedură civilă, cât și de a dispune de dreptul la examinarea cauzei sale în termen rezonabil, în temeiul art. 192 Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art. 192 alin. (1) Cod de procedură civilă, cauzele civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sînt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță.

Conform art. 117 alin. (1) al Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, termenul de valorificare și/sau de lichidare a masei debitoare nu va depăși 2 ani de la intentarea procedurii falimentului.

În circumstanțele reținute supra și în temeiul normelor legale precitate, Colegiul menționează că SRL „Boghian” are dreptul de a sesiza instanța de judecată în cazul în care consideră că cererile depuse în procedura de insolvență au fost examinate cu încălcarea dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei.

Instanța de recurs indică că dacă sunt proceduri civile, atunci data începerii curgerii termenului se apreciază la ziua adresării cererii de chemare în judecată. Data expirării termenului în cazul procedurilor civile se finalizează cu adoptarea unei hotărâri judecătorești asupra fondului pretențiilor și care a devenit definitivă. Lipsa unei soluții judiciare asupra fondului pretențiilor nu împiedică reclamantul să pretindă încălcarea dreptului la examinarea într-un termen rezonabil (cauza Boboc, § 25-27).

Instanța de recurs reiterează că în litigiul dedus judecății reclamanta SRL „Boghian” a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a mai multor cereri înaintate de aceasta în procesul de insolvență a SA „Mecons”, dar care nu au fost examinate pînă în prezent.

Astfel, Colegiul relevă că pentru stabilirea începutului și sfîrșitului curgerii termenului de examinare a cauzei urmează a fi examinat pentru fiecare cerere depusă de SRL „Boghian”, în mod individual, de la data înaintării cererii în instanța de judecată. Iar, sfîrșitul termenului rezonabil este data adoptarea unei hotărâri judecătorești cu referire la fiecare cerere în parte, iar în cazul în care nu există o soluție definitivă pe marginea unei cereri invocate de reclamanta SRL „Boghian” se va ține cont de termenul rezonabil în care urmau a fi examinate și soluționate cererile respective.

Instanța de recurs reține că conform art. 4 alin. (1) al Legii nr. 87 din data de 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești prevede că sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la

executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Art. 4 alin. (2) al Legii citate supra prevede că instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărîrii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

Instanța de recurs relevă că la materialele cauzei lipsește raportul motivat al pîrîtului Ministerul Justiției al RM privind modul de respectare a termenului rezonabil de examinare a cererilor reclamantei SRL „Boghian”, ori acesta este necesar pentru a verifica respectarea termenului rezonabil de examinare a cauzei prin prisma criteriilor de determinare a termenului rezonabil și anume: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat.

Respectiv, instanța de apel în pofida rolului diriguitor al instanței nu a solicitat raportul motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil pentru examinarea fiecărei cereri invocate de reclamanta SRL „Boghian”, ca fiind examinate cu încălcarea termenului rezonabil.

În conformitate cu art. 9 alin. (2) Cod de procedură civilă instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntîmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărîri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege.

Instanța de recurs menționează că, aspectele menționate conduc la concluzia că procedura desfășurată în instanța de apel nu corespunde exigențelor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar modalitatea în care a fost examinată cauza în ordine de apel nu poate echivala cu soluționare efectivă a cauzei, astfel, fiind impusă casarea deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei la rejudecare.

Conform jurisprudenței CtEDO, principiul egalității armelor semnifică tratarea egală a părților pe toată durata desfășurării procedurii în fața unui tribunal, fără ca una din ele să fie avantajată în raport cu cealaltă parte din proces. Acest principiu este unul din elementele noțiunii mai largi de ”proces echitabil”, ce impune fiecărei părți să i se ofere posibilitatea rezonabilă de a-și susține cauza sa, în condiții care să nu o plaseze într-o situație de net dezavantaj în raport cu adversarul ei (cauza Ankerl contra Suediei, hotărârea din 18 februarie 1997; cauza Niderost -Huler contra Suediei, hotărârea 1997-1/24 noiembrie 1997).

Colegiul menționează că art. 20 din Constituția Republicii Moldova prevede că, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor

judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că, cererile lor au fost analizate cu atenție, și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar. Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept, care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară, simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemoțivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare atrage casarea ei.

Distinct justificărilor expuse supra, instanța de recurs învederează jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care statuează că, întinderea motivării depinde de diversitatea mijloacelor pe care o parte le poate ridica în instanță, precum și de prevederile legale, de obiceiuri, de principiile doctrinale și de practicile diferite privind prezentarea și redactarea sentințelor și hotărârilor în diferite state (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Van den Hurk împotriva Olandei din 19 aprilie 1994, paragraful 61), iar pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

La capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată, jurisprudența CtEDO în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. CtEDO a menționat că, este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (Hirvisaari împotriva Finlandei).

Astfel, instanța de recurs conchide că, decizia instanței de apel nu conține nici o apreciere, ce ar determina definitiv și incontestabil certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns. Respectiv, instanța de recurs este în imposibilitate de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea hotărâri.

Ca urmare a celor reținute supra, în sensul art. 6 alin. (1) al CEDO, instanța de recurs ține să menționeze că, instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să prezinte noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii. De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se rezume doar la probarea concluziilor unei părți.

Reiterând, motivele de fapt și de drept, expuse mai sus, statuând că, instanța de apel a soluționat eronat litigiul în cauză, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, concluzionează de a admite recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian”, se casează decizia din 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian” împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea

încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului material și moral, cu trimiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La judecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate supra, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, reieșind din circumstanțele esențiale ale litigiului dedus judecării.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (2)-(3) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian”.

Se casează decizia din 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Boghian” împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului material și moral, cu trimiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Maria Ghervas

judecătorii

Iurie Bejenaru

Tamara Chișca-Doneva

Svetlana Filincova

Nina Vascan